

lijkt het aantal katholieken doorslaggevend te zijn. Zie KDC, *Archief Gisbert Brom*, inv. nr. 188: Aantekening: 'Bisschoppen-aartsbisschop-kardinaal'. Andere protestantse gebieden die in 1908 loskwamen van de Propaganda Fide als het Verenigd Koninkrijk en de vs hadden al kardinaalszetels sinds resp. 1850 en 1875.

¹³ J.P. de Valk, *Romeinse Bescheiden voor de geschiedenis der Rooms-katholieke kerk in Nederland 1832-1914*, RGP 230, Den Haag 1996, Band 1, 798, nr. 6177. Or. geregistreerd als P. 43856 _ R. 283; Zie ook Band 2, 93, ASV, Segr. di Stato, rubr. 283, anno 1910, fasc. 9-13.

¹⁴ Den Haag, Nationaal Archief (NA), *Archief van de Ministerraad 1823-1989*, 2.02.05.02, inv. nr. 145: Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van de voorzitter der Raad van Ministers. 1910-1912, 'Archief 1910', met hierin twee omslagen: Bericht op schrijven van 21 augustus 1908, nr. 13 betreffende kardinaalsbenoeming, en Bericht betreffende benoeming kardinaal met twee bijlagen.

¹⁵ Anton Hubert Fischer was van 1902-1912 aartsbisschop van Keulen en werd in 1903 kardinaal. Net als veel andere niet in Rome residerende kardinalen bestond zijn directe contact met het Vaticaan vooral uit zijn lidmaatschap van enkele congregaties van de Romeinse curie, in zijn geval de Congregaties van de

Toch zijn er documenten bewaard gebleven over deze kwestie, omdat de bisschoppen namelijk reeds contact hadden gelegd met Koningin Wilhelmina. In een klein anoniem portfolio aanwezig in het Nationaal Archief in Den Haag met het opschrift 'Archief 1910', vinden we in het Archief van het Kabinet van de Koningin een twintigtal documenten betrekking hebbende op de zo gewenste kardinaalscreatie van Henricus van de Wetering.¹⁴

3. *Henricus van de Wetering en de Duitse kardinaal Anton Fischer*

In november 1906 bracht kardinaal Anton Fischer (1840-1912) van Keulen een bezoek aan de Nederlandse kerkprovincie.¹⁵ Voor de Nederlandse katholieken was het een hele gebeurtenis: het was het eerste bezoek van een kardinaal sinds Charles Lavigerie in 1887 het land had aangedaan in het kader van zijn kruistocht tegen de slavernij in Afrika.¹⁶ Fischer, die in 1903 bij het eerste consistorie van Pius x kardinaal was gecreëerd, beschikte over goede contacten met de katholieken in Nederland. Zo bezocht hij bisschop A.J. Callier van Haarlem, enkele kloosters van de Redemptoristen en was hij te gast bij aartsbisschop Henricus van de Wetering in Utrecht.¹⁷

Henricus van de Wetering (1850-1929) werd geboren in Hoogland als zoon van een graanhandelaar. Hij studeerde aan het kleinseminarie Culemborg (1863-1870)¹⁸ en het Utrechtse grootseminarie Rijsenburg, waar Herman Schaepman – als politicus een van de invloedrijkste katholieken in het laatste kwart van de negentiende eeuw – vanaf 1870 doceerde. Van de Wetering werd in 1874 priester gewijd en werd in 1881 benoemd tot secretaris van het bisdom Utrecht. Na korte tijd pastoor in Hilversum te zijn geweest, waar hij de nieuwe St. Vituskerk inwijdde, werd hij in 1895 benoemd tot coadjutor van de Utrechtse aartsbisschop P.M. Snickers. Deze overleed korte tijd daarna waarop Van de Wetering op zijn zetel werd benoemd, die hij 34 jaar zou bezetten. Als aartsbisschop bestuurdde Van de Wetering het Utrechts bisdom als 'een energiek werker, een nauwkeurig administrateur en een degelijk financier'.¹⁹

Van de Wetering toonde zich een degelijke, nuchtere en enigszins traditionele bestuurder. Hij zorgde ervoor dat het kleinseminarie Culemborg, tot 1906 geleid door de Jezuïeten, overging naar de diocesane clerus. Nieuwigheden in de katholieke wereld, zoals de opkomst van nieuwe devoties, de sociale beweging en de misiebeweging in Nederland, werden koel door hem ontvangen. Als aartsbisschop profileerde hij zich niet duidelijk als de leider van de Nederlandse kerkprovincie. De Nederlandse bisschoppen kenmerkten zich elk door een particularistische opstelling en zetten in